

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 30/2023-32

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného Mgr. Michalom Zálešákom, LL.M., advokátom, Heyrovského 14, Bratislava, proti postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 5 S 49/2020 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 5 S 49/2020 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Krajskému súdu v Bratislave **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 5 S 49/2020 konal bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie v sume **1 000 eur**, ktoré **j e** Krajský súd v Bratislave **p o v i n n ý** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Krajský súd v Bratislave **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **410,92 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Uznesením č. k. I. ÚS 30/2020 z 19. januára 2023 ústavný súd prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľa doručenú 27. októbra 2022, ktorou sa domáhal vyslovenia porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 S 49/2020 (ďalej len „napadnuté konanie“).

1.1. Sťažovateľ, citujúc a rozpisujúc príslušné ústavné a zákonné ustanovenia, ako aj judikatúru ústavného súdu, sa domáha vyslovenia porušenia ním označených práv, prikázania krajskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov a priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 1 500 eur a náhrady trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a zo zadováženého spisového materiálu vyplýva, že sťažovateľ podal 16. februára 2020 na krajskom súde správnu žalobu o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia o nesprístupnení informácie sťažovateľa proti žalovanému – Ministerstvu obrany Slovenskej republiky. Po vykonaní procesných úkonov v rámci prípravy na prejednanie a rozhodnutie veci (vyjadrenie žalovaného 7. mája 2020 a replika sťažovateľa ako žalobcu 16. júna 2020) krajský súd napriek sťažovateľovým urgenciám a sťažnostiam predsedovi krajského súdu vo veci nekonal až do 14. novembra 2022, keď bolo nariadené pojednávanie na 14. február 2023, ktoré bolo odročené na vyhlásenie rozsudku na 7. marec 2023.

II.

Vyjadrenie krajského súdu a replika sťažovateľa

II.1. Vyjadrenie krajského súdu:

3. Krajský súd vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti č. k. 1SprV 57/2023 z 15. februára 2023, súčasťou ktorého je aj chronologický prehľad procesných úkonov, uviedol, že včasnému rozhodnutiu veci sťažovateľa bránili objektívne dôvody. V čase nápadu veci 17. februára 2020 bol senát 5S riadne obsadený tromi členmi senátu s tým, že k 31. januáru 2020 bolo v tomto súdnom oddelení 511 nevybavených vecí, z toho 445 vecí nerozhodnutých. K 30. aprílu 2020 zanikla funkcia sudcu [REDAKOVANÉ], u ktorej ku dňu jej odchodu bolo vykázaných 169 nevybavených vecí, z toho 144 vecí nerozhodnutých. Celkom v oddelení 5S bolo vedených 546 nevybavených vecí, z toho 471 nerozhodnutých. V danom a tomu predbiehajúcim čase išlo v poradi o druhé najlepšie súdne oddelenie, čo sa týka počtu vecí, a jeho stav vzhľadom na počet rozhodnutých vecí pravidelne klesal.

3.1. K veci sa vyjadřila aj predsedníčka senátu 5S [REDACTED] ktorá poukázala na to, že napriek jej opakovaným žiadostiam o urýchlené riešenie personálnej situácie senátu 5S bol chýbajúci člen senátu doplnený až 5. októbra 2021. Senát 5S v období od 1. mája 2020 do 5. októbra 2021 bol dvojčlenný s plným nápadom vecí (10 z 10 vecí) v čase od februára 2021 do 5. októbra, keď do februára 2021 bol nápad znížený najprv o 2 veci z 10 a následne o 1 vec. Počet nebavených vecí po dobu, keď bol senát dvojčlenný, vzrástol na 686, z toho nerozhodnutých bolo 621 vecí. K nárastu počtu nerozhodnutých vecí, a teda vecí reštančných, došlo aj v nadväznosti na zákon č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii ktorým sa menia dopĺňajú niektoré zákony v znení neskorších predpisov, ktorý neumožňoval vo veci správneho súdnictva po dobu jeho účinnosti (jún až december 2020) pojednávať, resp. následne umožňoval vykonávať pojednávania len v nevyhnutnom rozsahu. Keďže v konkrétnom posudzovanom prípade žalovaný požiadal o nariadenie ústneho pojednávania, krajský súd nemohol o žalobe rozhodnúť verejným vyhlásením rozsudku.

3.2. Na záver krajský súd uviedol, že vec sťažovateľa nebola dosiaľ rozhodnutá z objektívnych príčin, a požiadal, aby ústavný súd prihliadol pri svojom rozhodovaní o ústavnej sťažnosti aj na to, že v napadnutom konaní bude 7. marca 2023 verejne vyhlásený rozsudok.

II.2. Replika sťažovateľa:

4. Sťažovateľ vo svojej replike z 26. februára 2023 uviedol, že k dôvodom nerozhodnutia vecí, ktoré uviedol krajský súd, sa bližšie venoval už vo svojej ústavnej sťažnosti. Vo vzťahu k veľkému množstvu nevybavených vecí či chýbajúcemu členovi senátu, ktoré krajský súd uvádza ako dôvody včasného nevybavenia vecí, sťažovateľ s poukazom na judikatúru ústavného súdu argumentoval, že nejde o okolnosť vylučujúcu zodpovednosť súdu za prieťahy v konaní. Zároveň upozornil, že od 5. októbra 2021 bol senát plne obsadený, pričom po vyše 30 mesiacoch nečinnosti krajský súd 28. decembra 2022 určil termín pojednávania na 14. február 2023, o teda viac ako jeden rok po odpadnutí namietanej prekážky na strane krajského súdu. Pandemickú situáciu COVID-19 sťažovateľ nepovažuje za dôvod úplnej nečinnosti krajského súdu v napadnutom konaní, ktorý mohol a mal reagovať na sťažovateľove písomné dopyty, a zabezpečiť tak plynulosť konania. Predpokladaný termín verejného vyhlásenia rozsudku určený na 7. marec 2023 považuje sťažovateľ za pozitívny krok krajského súdu, avšak poukazuje na existenciu neodôvodnených prieťahov v trvaní dva a pol roka (od 18. júna 2020 do 28. decembra 2022, pozn.).

II.3. K ústnemu pojednávaniu:

5. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a predloženého súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

III. Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

6. Predmetom posúdenia ústavného súdu bol v danom prípade postup krajského súdu v napadnutom konaní z hľadiska existencie a príčin vzniku zbytočných prietahov, a teda či jeho postupom došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ku ktorým malo dôjsť v konaní pred prvoinštančným správny súdom.

7. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo vzťahu k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

8. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019).

9. Povinnosť správneho súdu a jeho sudcu konať bez prietahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp správneho súdneho konania zakotvený v § 5 ods. 1 Správneho súdneho poriadku v spojení s čl. 17 Civilného sporového poriadku, v zmysle ktorého súd (teda i správny súd) postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán účastníkov konania a iných osôb.

10. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) a s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) – rozsudok vo veci Frydlender v. Francúzsko z 27. júna 2000, sťažnosť č. 30979/96) zohľadňuje v rámci okolností konkrétneho prípadu tri základné kritériá, ktorými sú (1) právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok ESLP vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko, m. m. II. ÚS 32/02, III. ÚS 241/2017, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií preto ústavný súd posudzoval aj ústavnú sťažnosť sťažovateľa.

11. Z hľadiska povahy veci ústavný súd rezultuje, že napadnuté konanie tvorí bežnú agendu správneho súdnictva, nie právne zložitú, pričom správny súd spravidla nie je súdom skutkovým, ale súdom zásadne posudzujúcim iba právne otázky napadnutého postupu alebo rozhodnutia orgánu verejnej správy (IV. ÚS 596/2012, III. ÚS 502/2015, I. ÚS 118/2021). Nemožno pritom opomenúť

ani účel správneho súdництва, ktorým je najmä účinná ochrana subjektívnych práv fyzickej osoby alebo právnickej osoby, proti ktorej je verejná správa v jednotlivom prípade vykonávaná. Námiетка zložitosti konania navyše nevyplýva ani z vyjadrenia krajského súdu. V správaní sťažovateľa neboli zistené žiadne skutočnosti, ktoré by vplývali na dĺžku konania.

12. Reflektujúc predmet napadnutého konania (bod 2 tohto nálezu, pozn.) bez potreby podrobnej analýzy jednotlivých úkonov uskutočnených v napadnutom konaní, pre ústavný súd je podstatné, že napadnuté konanie od podania správnej žaloby (16. februára 2020, pozn.) trvá tri roky bez toho, aby v preskúmvanej veci bolo právoplatne rozhodnuté, čo je z časového hľadiska na hranici akceptovateľnosti, keď navyše bol správny súd viac ako dva roky úplne nečinný (od 16. júna 2020 do 14. novembra 2022, pozn.).

13. Pokiaľ ide o obranu krajského súdu, že na celkovú dĺžku konania mala vplyv zlá personálna situácia súdu, resp. neobsadenosť zákonného senátu (bod 3 tohto nálezu, pozn.), predmetné tvrdenie síce možno vnímať ako objektívne prekážky postupu v konaní, no na strane druhej ústavný súd dáva opätovne do pozornosti, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších zamestnancov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadala o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní (I. ÚS 3/2020, I. ÚS 363/2020, I. ÚS 608/2022). Rovnako pandemickú situáciu, na ktorú poukázala predsedníčka senátu 5S, bolo možné zohľadniť iba čiastočne, pretože napr. už v priebehu roka 2021 boli obdobia, keď mohli sudy svoju riadnu činnosť obnoviť. Aj počas pandémie musia byť chránené základné ľudské práva a slobody, preto ani nepriaznivá epidemiologická situácia nemôže ohroziť právne záruky sťažovateľa na právoplatne rozhodnutie veci (III. ÚS 573/2021, III. ÚS 57/2022, I.ÚS 361/2022).

14. V konklúzii uvedeného ústavný súd uzatvára, že napadnuté konanie vykazuje zbytočné prieťahy, ktorými došlo k porušeniu namietaných práv sťažovateľa. S prihliadnutím na to, že napadnuté konanie napriek vyhlásenému rozsudku nie je dosiaľ právoplatne skončené, ústavný súd prikázal krajskému súdu konať bez zbytočných prieťahov (body 1 a 2 výroku tohto nálezu).

IV.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

15. Vzhľadom na konštatovanú nečinnosť krajského súdu, predmet konania, berúc do úvahy všetky okolnosti prípadu, ako aj skutočnosť, že krajský súd medzičasom vo veci rozhodol, pripomínajúc, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie ujmy pocítovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznal sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie v sume 1 000 eur a vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľa nevyhovet (body 3 a 5 výroku tohto nálezu).

V. Trovy konania

16. Ústavný súd v zmysle § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v celkovej sume 410,92 eur (bod 4 výroku tohto nálezu). Pri vyčíslení tejto náhrady vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Advokátovi patrí náhrada trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2022 (príprava a prevzatie veci, podanie ústavnej sťažnosti) v hodnote 2 x 193,83 eur plus režijný paušál 2 x 11,87 eur. Repliku sťažovateľa z 26. februára 2023 ústavný súd vzhľadom na jej obsah nevyhodnotil ako podanie relevantné pre jeho rozhodnutie, odmenu za ňu advokátovi nepriznal a ústavnej sťažnosti v tejto časti nevyhovet (bod 5 výroku tohto nálezu). Trovy konania tak predstavujú sumu 410,92 eur (bod 4 výroku tohto nálezu).

17. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. marca 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu